

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В ЗЕМЕЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ 1920–2018 РОКІВ

HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE NOTION OF THE LAND MANAGEMENT IN THE LAND LEGISLATION OF UKRAINE 1920-2018

Щестюк О.М.,

аспірант кафедри соціального права юридичного факультету
Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена дослідженню еволюції поняття землеустрою від законодавчих актів УРСР до сучасного земельного законодавства України. Зроблено висновок про те, що характер і динаміка розвитку поняття землеустрою віддзеркалюють конкретні суспільно-історичні умови його здійснення, котрі наповнили його зміст та сутність новим технічним, юридичним та соціально-економічним змістом.

Ключові слова: землеустрій, землекористування, земельні ресурси, раціональне використання, система.

Статья посвящена исследованию эволюции понятия землеустройства от законодательных актов УССР до современного земельного законодательства Украины. Сделан вывод о том, что характер и динамика развития понятия землеустройства отражают конкретные общественно-исторические условия его осуществления, которые наполнили его содержание и сущность новым техническим, юридическим и социально-экономическим содержанием.

Ключевые слова: землеустройство, землепользование, земельные ресурсы, рациональное использование, система.

The article is devoted to the historical-legal analysis of the notion of the land management from the legislative acts of the USSR to the modern land legislation of Ukraine. It is concluded that the nature and dynamics of the notion of land management reflects the specific socio-historical conditions of its implementation, which filled it's content and essence with the new technical, legal and socio-economic content. The analysis of the peculiarities and evolution of the legal regulation of land relations in the field of land management showed that the notion of land management, which was initially understood as a purely legal action and boundary of land between land users, eventually turned into a social system with complicated structure. Based on the results of research the author offers her own conclusions about the basis of the historical experience in the reform of land legislation.

It is offered to improve the current legally defined notion of the land management, because it does not meet neither the principles nor the level of legal regulation of social relations in Ukraine in the field of land management achieved in Ukraine. Towards the end of the article it is concluded that the land management is a systemic activity of the subjects, defined by law, which is aimed at the effective allocation of productive forces, the rational organization of the use and protection of land and ensuring the environmental safety of land use.

Key words: land management, land use, land resources, rational use, system.

Важливою передумовою аналізу поняття землеустрою є цілісне теоретичне та практичне розуміння нормативної бази, яка в той чи інший період складала основу його правового регулювання, а її ретроспективна оцінка дозволяє не тільки визначитися із специфікою характеру і динаміки розвитку досліджуваного поняття, а й окреслити взаємопов'язаність такого процесу з його історичними детермінантами.

Питання еволюції та наукової детермінації поняття землеустрою були предметом дослідження таких науковців у сфері земельного та аграрного права, як П.Ф. Веденічев, С.П. Войтенко, С.М. Волков, М.О. Володін, М.М.Гершонон, Г.І. Горохов, Д.С. Добряк, Й.М. Дорош, І.М. Заріцька, Т.В. Лісова, С.П. Кавелін, А.А. Кофод, А.Г. Мартин, П.М. Першин, К.М. Сазонов, В.Д. Сидор, А.М. Третяк, О.А. Хауке, М.Н. Шульгін та інших. Зважаючи на те, що сучасному землеустрою незалежної України передував соціалістичний землеустрій радянської України, видається доречним дослідити процес формування поняття землеустрою від 1920 року по 2018 рік, аналізуючи ті акти земельного законодавства, котрі найбільше вплинули на формування поняття, змісту та сутності сучасного землеустрою в Україні.

Метою дослідження є характеристика еволюції законодавчого поняття землеустрою шляхом аналізу особливостей правового регулювання земельних відносин у сфері землеустрою, через призму його історичних детермінант.

Запровадження в Україні соціалістичного землеустрою розпочалося в 1920 році, з ухвалення ВУЦВК Положення про основні засади організації земельної справи в Україні та з ухвалення Всеукраїнським революційним комітетом Закону про землю. Крім цього, згідно з Інструкцією щодо обліку земель для потреб соціалістичного землеустрою, затвердженою заступником народного комісара по землеробству УРСР Р.Б. Вікторовим, було передбачено, в першу

чергу, здійснити перевірку та систематизацію планового і статистичного матеріалу на всі землі УРСР для правильного та доцільного складання проектів під час здійснення робіт із соціалістичного землеустрою [1]. Таким чином, розподіл земель між окремими господарствами розпочався тільки після ліквідації поміщицьких землеволідь (запровадження націоналізації земель) та здійснення їх обліку. Означені обставини вказують на те, що віддавна системний облік наявних земельних ресурсів використовувався як засіб їх прогнозовано-планового збереження та раціонального використання.

Першим кодифікованим актом радянського земельного законодавства, котрий закріпив правовий механізм організації землеустрою, став Земельний кодекс УРСР, затверджений Президією ВУЦВК 29 листопада 1922 року [2].

Так, за ст. 168 Земельного кодексу УРСР 1922 року, завданням землеустрою було визначено впорядкування існуючих та створення нових землекористувань згідно з правами на землю та у відповідності з вимогами господарсько-технічної доцільності, розробленими і затвердженими Народним Комісаріатом Землеробства. У ст. 169 цього ж Кодексу вказувалося, що в процесі здійснення землеустрою можуть виконуватися такі землевпорядні дії, як: а) відведення земель, котрі надаються в користування державним організаціям, установам та підприємствам, містам та поселенням міського типу і об'єднанням трудових хліборобів, а також на особливих умовах (оренди, концесії та ін.), іншим установам, товариствам і приватним особам; б) утворення земельних фондів спеціального призначення (переселенського, лугового, концесійного, державних заповідників та ін.) і переведення угідь з одного фонду в інший; в) вилучення земель для державних і громадських потреб; г) встановлення міської межі; д) розподіл земель, які перебувають у користуванні земельних товариств на частини, у зв'язку зі створенням нових земельних това-

риств; е) зонування всіх або деяких угідь земельного товариства на хутірські або відрубні ділянки; ж) розподіл земель відособлених трудових господарств (дворів); з) усунення або зменшення черезсумжжя окремих землекористувань, вклинювання і їх вкраплення, далекоземелля, неправильності обрисів меж та інших недоліків землекористування; і) прокладання і переміщення або ліквідація доріг, надання водопоїв і переміщення землекористувань у зв'язку із здійсненням суттєвих поліпшень земельних угідь (меліорації); к) розпланування сільських місць поселення; л) встановлення і зміна меж волостей.

Крім цього, слід звернути увагу на те, що зміст ст. ст. 172, 173 Земельного кодексу УРСР 1922 року дозволяє окреслити коло учасників відносин у сфері землеустрою, зокрема:

1) Народний Комісаріат Землеробства, на який було покладено функції загального нагляду, керівництва та контролю над землевпорядними діями;

2) місцеві землевпорядні установи, котрі безпосередньо здійснювали землевпорядні дії,

3) земельні судові комісії, котрі мали би вирішувати земельні спори;

4) держава, державні організації, установи, підприємства, міста та поселення міського типу, земельні товариства, відособлені покращені господарства (двори), установи, товариства та особи, котрі претендують на отримання земель на особливих умовах (оренди, концесії та інших), об'єднання незаможного селянства, тобто безпосередні учасники землеустрою, в інтересах котрих здійснювалися землевпорядні дії.

Усе вищенаведене беззаперечно вказує на те, що Земельним кодексом УРСР 1922 року було започатковано формування організаційно-правового механізму забезпечення землеустрою як комплексної системи впорядкування раціонального землекористування, котра мала визначену мету, окреслене коло суб'єктів та об'єкт управління, достатню правову базу, мінімальні процедури функціонування та розвитку. Крім цього, слід зауважити, що подальша «корінна переробка» Земельного кодексу 1922 року, як зазначав М.М. Гершонов у праці «Система нового проекту Земельного Кодексу УРСР», була зумовлена зміною політики держави від періоду відновлення сільського господарства до періоду його соціалістичної реконструкції, а тому 27 червня 1927 року ВУЦВК і РНКУРСР прийняли постанову про зміни і доповнення до Земельного кодексу УРСР, якою фактично спростили порядок здійснення землеустрою та землекористування [3].

13 грудня 1968 року, законом Верховної Ради СРСР № 3401-VII від 13.12.1968 року було затверджено Основи земельного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік (введено в дію від 01.07.1969 року) [4]. Поняття землеустрою, визначене в Основах земельного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік, чітко вказувало на державний характер цієї правової категорії, оскільки розумілося як система державних заходів, спрямованих на здійснення рішень державних органів у сфері користування землею, з метою організації найбільш повного, раціонального та ефективного використання земель, підвищення культури землеробства та охорони земель. Водночас ст. 47 Основ земельного законодавства передбачала, що до змісту землеустрою в СРСР входили такі землевпорядні дії:

1) утворення нових, а також упорядкування існуючих землекористувань з усуненням черезсумжжя та інших незручностей в розташуванні земель; уточнення і зміну меж землекористувань на підставі схем районного планування;

2) внутрігосподарську організацію території колгоспів, радгоспів та інших сільськогосподарських підприємств, організацій і установ із запровадженням економічно обґрунтованих сівознів і впорядкуванням всіх інших сільськогосподарських угідь (сінокосів, пасовищ, садів та н.), а також розробку заходів із боротьби з ерозією ґрунтів;

3) виявлення нових земель для сільськогосподарського та іншого народногосподарського освоєння;

4) відведення і вилучення земельних ділянок;

5) встановлення і зміну міської межі, селищної межі і межі сільських населених пунктів;

6) проведення топографо-геодезичних, ґрунтових, геоботанічних та інших обслідувань і досліджень.

У 1970 році Верховна Рада УРСР, врахувавши основні положення, зміст і характер правового регулювання земельних відносин відповідно до Основ земельного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік 1968 року, прийняла Земельний кодекс УРСР. Відтак норми, якими ці нормативно-правові акти регулювали відносини у сфері землеустрою, мали майже тотожний зміст. Наприклад, стаття 150 Земельного кодексу УРСР 1970 року відтворила та дещо розширила зміст землеустрою, окреслений у ст. 47 Основ земельного законодавства СРСР, доповнивши його такими землевпорядними діями, як: відмежування в натурі присадибних земель сільських населених пунктів, не віднесених до перспективних, від громадських земель в колгоспах та інших земель, а також здійснення робіт, зв'язаних із веденням державного земельного кадастру [5].

Слід також зауважити, що відповідно до ст. 152 Земельного кодексу УРСР 1970 року землевпорядний процес складався з підготовчих робіт, складання проекту землеустрою, розгляду і затвердження проекту, перенесення його в натуру, оформлення і видачі землевпорядних документів та авторського нагляду за здійсненням проекту землеустрою, що вказує на комплексність, взаємопов'язаність та впорядковану законом послідовність усіх дій і заходів, які мають місце в процесі здійснення землеустрою. Відтак слід погодитись із твердженням Й.М. Дорош про те, що з набуттям чинності Земельним кодексом УРСР 1970 року землеустрій став комплексним стадійним процесом, який складався з прогнозування, планування, проектування та авторського нагляду [6].

Крім цього, не можна залишити поза увагою і те, що після визначення в Основах земельного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік поняття державного землеустрою його було стандартизовано на всесоюзному рівні в ГОСТ 26640-85 (СТ СЭВ 4472-84) «Землі. Терміни та визначення», затвердженому постановою Державного комітету СРСР по стандартам № 3453 від 28.10.1985 року [7]. Цей документ визначив поняття державного землеустрою як систему державних заходів, спрямованих на здійснення рішень державних органів у сфері користування землею з організації найбільш повного, науково обґрунтованого, раціонального та ефективного її використання, підвищення культури землеробства та охорони земель [8].

На перший погляд, наведений ГОСТ 26640-85 всього лише запровадив таку характерну ознаку землеустрою, як наукова обґрунтованість. Проте, якщо розглянути означене поняття через призму адміністративно-командної системи тих часів, видається, що від відсутності пунктуаційного знаку коми, після слів «система державних заходів, спрямованих на здійснення рішень державних органів у сфері користування землею» багато в чому змінився сенс поняття землеустрою. Відтак організація найбільш повного, науково обґрунтованого, раціонального та ефективного використання землі, підвищення культури землеробства та охорони земель стала не характерною ознакою системи заходів у сфері державного землеустрою тих часів, а характеристикою всіх рішень державних органів у цій сфері.

Що стосується питання обов'язковості застосування наведеного поняття державного землеустрою, то наведений ГОСТ 26640-85 передбачив її для всіх видів документації та літератури, котрі входять до сфер дії стандартизації чи використання результатів її діяльності. Водночас зміна визначення будь-якого поняття, встановленого ГОСТ 26640-85, у тому числі і поняття державного землеустрою,

допускалася в межах введення в зміст поняття його характерних ознак, із визначенням термінів та об'єктів, котрі входять в означуване поняття, за умови збереження його стандартизованого змісту та обсягу. На території України ГОСТ 26640-85 діяв до 16.03.2017 року як державний стандарт України, виходячи з приписів Угоди про проведення погодженої політики у сфері стандартизації, метрології та сертифікації від 13.03.1992 року. Водночас закріплене у вказаному ГОСТ 26640-85 поняття державного землеустрою у впорядкуванні нормативно-правової бази у сфері землеустрою незалежної України свого застосування не знайшло.

З огляду на викладене можна стверджувати, що в період від 1968 року по 1985 рік зміст і порядок здійснення державних землепорядних заходів в УРСР визначався тотальним загальнодержавним напрямом розвитку продуктивних сил усього СРСР. При цьому основні завдання тогочасного землеустрою, а саме планування, прогнозування та проектування використання земель, організація території, а також вжиття комплексних заходів з охорони земель та підвищення їх родючості, створили передумови для формування правової категорії землеустрою як складно-структурованої соціальної системи взаємопов'язаних та послідовно впорядкованих законом дій і заходів.

У Земельному кодексі України 1990 року визначення поняття землеустрою зазнало деяких змін, зокрема:

1) заходи у сфері землеустрою перестали бути суто державними (абзацом 2 ст.101 ЗКУ 1990 року [9], розробку землепорядних проектів, пов'язаних з охороною земель від селів, зсувів, підтоплення і засолення, було дозволено провадити державним та іншим землепорядним організаціям), що, на думку А.М. Третяка, з якою слід погодитись, призвело надалі до серйозних негативних наслідків, пов'язаних із прогресуючим погіршенням якісного стану землі [10];

2) через уточнення підстав проведення землеустрою Радам народних депутатів було надано повноваження організації землекористування на місцях, що мало на меті підвищити ефективність управління земельними ресурсами (якщо відповідно до ЗКУ 1970 року заходи у сфері землеустрою здійснювалися на виконання рішень державних органів у сфері користування землею, то за ЗКУ 1990 року спрямування таких заходів стало здійснення положень земельного законодавства, рішень Рад народних депутатів щодо організації використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і поліпшення природних ландшафтів);

3) створення сприятливого екологічного середовища було визначено як одне з основних завдань землеустрою.

Окрему увагу слід також приділити змінам у переліку землепорядних дій, які було включено в зміст землеустрою за статтею 100 Земельного кодексу України 1990 року в порівнянні зі статтею 150 Земельного кодексу УРСР 1970 року. За статтею 100 ЗК України 1990 року землеустрій передбачав:

1) розробку прогнозів загальнодержавної та регіональних програм використання й охорони земель;

2) складання схем землеустрою, розробку техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земельних ресурсів;

3) встановлення на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень;

4) складання проектів утворення нових та впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань з урахуванням контурної організації території;

5) обґрунтування розміщення і встановлення меж територій з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами;

6) складання проектів відведення земельних ділянок у власність або користування, відмежування в натурі вилучених і відведених земельних ділянок;

7) підготовку документів, які посвідчують право володіння або право користування землею;

8) складання проектів внутрігосподарського землеустрою колгоспів, радгоспів та інших сільськогосподарських підприємств, установ і організацій, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування впроваджених сівозмін, впорядкування угідь, а також розробку заходів щодо охорони земель;

9) складання проектів внутрігосподарського землеустрою землеволодінь громадян з обґрунтуванням заходів щодо ефективного використання землі відповідно до цільового призначення, підвищення її родючості, застосування природоохоронної технології виробництва;

10) розробку проектів та іншої землепорядної документації, пов'язаної з використанням і охороною земель;

11) авторський нагляд за здійсненням проектів;

12) проведення топографо-геодезичних, картографічних, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і розвідувань земельного фонду.

Очевидно, що через наповнення змісту землеустрою здебільшого технічними землепорядними діями він став механізмом проведення земельної реформи, в процесі здійснення якої мав би відбутися суспільний перерозподіл земель. Відтак, як не прикро, після 1990 року землеустрій почав виконувати обслуговуючу функцію щодо земельної реформи, яка відзначилася надзвичайною парцеляцією і соціалізацією земельних ресурсів та зниженням економічної ефективності та екологічної безпечності землекористування [11].

Із прийняттям нової редакції Земельного кодексу України в 1992 році законодавче визначення поняття землеустрою та його зміст не зазнали змін [12].

Земельний кодекс України 2001 року, котрий набрав чинності від 01.01.2002 року, підвищив соціальну значущість землеустрою через значне розширення обсягу завдань, поставлених на законодавчому рівні перед цією правовою категорією [13]. Такий висновок впливає із порівняння ст. 99 Земельного кодексу України 1990 року із ст.183 Земельного кодексу України 2001 року. Так, за статтею 99 Земельного кодексу України 1990 року, спрямування землеустрою було визначено досить вузько, зокрема, як здійснення положень земельного законодавства, рішень Рад народних депутатів щодо організації використання та охорони земель, створення сприятливого екологічного середовища і поліпшення природних ландшафтів. Натомість за ст.183 Земельного кодексу України 2001 року основними завданнями землеустрою стали:

1) реалізація політики держави щодо науково обґрунтованого перерозподілу земель, формування раціональної системи землеволодінь і землекористувань з усуненням недоліків у розташуванні земель, створення екологічно сталих ландшафтів і агросистем;

2) інформаційне забезпечення правового, економічного, екологічного і містобудівного механізму регулювання земельних відносин на національному, регіональному, локальному, господарському рівнях шляхом розробки пропозицій зі встановлення особливого режиму і умов використання земель;

3) встановлення на місцевості меж адміністративно-територіальних утворень, територій з особливим природоохоронним, рекреаційним і заповідним режимами, меж земельних ділянок власників і землекористувачів;

4) здійснення заходів щодо прогнозування, планування, організації раціонального використання та охорони земель на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях;

5) організація територій сільськогосподарських підприємств із створенням просторових умов, що забезпечують еколого-економічну оптимізацію використання та охорону земель сільськогосподарського призначення, впровадження прогресивних форм організації управління

землекористуванням, удосконалення співвідношення і розміщення земельних угідь, системи сівозмін, сінокосо- і пасовищезмін;

б) розробка системи заходів зі збереження і поліпшення природних ландшафтів, відновлення і підвищення родючості ґрунтів, рекултиватації порушених земель і землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, висушення, зсувів, вторинного засолення і заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами і хімічними речовинами та інших видів деградації, з консервації деградованих і малопродуктивних земель, попередження інших негативних явищ;

7) організація територій несільськогосподарських підприємств, організацій і установ з метою створення умов ефективного землекористування та обмежень і обтяжень у використанні земель.

Згідно зі ст. 185 Земельного кодексу України 2001 року землеустрій здійснюється відповідно до закону. Вказана правова норма стала об'єктивною передумовою законодавчого розвитку правової категорії землеустрою та знайшла своє продовження в Законі України «Про землеустрій» 2003 року, котрий визначив правові та організаційні основи діяльності у сфері землеустрою [14].

Земельним кодексом України 2001 року саме поняття землеустрою визначено як сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональної організації території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил. При цьому значення терміну землеустрою, наведене в абзаці 6 ст.1 Закону України «Про землеустрій», майже дослівно відповідає визначенню поняття землеустрою в ст. 181 Земельного кодексу України 2001 року.

З теоретико-правової точки зору наведені визначення не є досконалими, оскільки «сукупність соціально-економічних та екологічних заходів» не може здійснювати «регулювання земельних відносин», адже за частиною 1 ст. 3 Земельного кодексу України 2001 року, земельні відносини регулюються Конституцією України, Земельним кодексом України, а також прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами. Зважаючи на викладене, видається доцільним на законодавчому рівні правового регулювання змінити наявне легальне визначення поняття землеустрою.

У відповідності до статті 3 Закону України «Про землеустрій» система землеустрою включає: а) законодавчо визначену діяльність у сфері землеустрою; б) органи, що здійснюють державне регулювання у сфері землеустрою; в) організацію, регулювання та управління у сфері землеустрою; г) здійснення землеустрою на національному, регіональному, локальному і господарському рівнях (далі – загальнодержавному, регіональному і місцевому рівнях); г) державний і самоврядний контроль за здійсненням землеустрою; д) наукове, кадрове та фінансове забезпечення землеустрою; е) суб'єкти та об'єкти землеустрою.

Як відомо, поняття «система» з'явилося з метою забезпечення дослідницьких інтересів доволі спеціалізованої теоретичної сфери. Згодом воно поширилося на всі галузі наукової, технічної і суспільної практики. Однозначно, що сформульована Людвігом Берталанфі дефініція системи як комплексу взаємодіючих елементів доволі ефективно

застосовується до будь-яких об'єктів та проблемних ситуацій. При цьому слід враховувати, що істотні властивості соціальної системи визначаються радше характеристиками її структури, яка проявляється через системо-утворювальні зв'язки її ієрархічно-різномірних елементів, форми передачі інформації між ними та способи впливу один на одного [15].

З огляду на викладене можна сказати, що з прийняттям Закону України «Про землеустрій» правова категорія землеустрою вперше була чітко визначена як складно-структурована соціальна система, яка реально формується, проявляється, утверджується та розвивається в процесі співвідношення, взаємозв'язків та реалізації її елементів. Водночас зміст Закону України «Про землеустрій» вказує на наявність у системі землеустрою механізмів самоорганізації, саморегуляції і цілеспрямовано-раціонального управління, які є субординованими та координуються між собою. З огляду на викладене видається, що цілісного наукового розуміння землеустрою як складної соціальної системи можна досягти тільки через детальне дослідження елементів системи землеустрою, їх сутнісних характеристик та зв'язків, що не відповідає меті даного наукового дослідження і потребує окремого аналізу.

Крім цього, доречним буде також відзначити, що ані чинний Земельний кодекс України 2001 року, ані Закон України «Про землеустрій» не містять правових положень щодо поділу землеустрою на види. Між тим Основи земельного законодавства СРСР та союзних республік 1968 року, а також Земельні кодекси 1970, 1990 та 1992 років вирізняли два окремих його види: міжгосподарський (за сучасною термінологією А.М. Третяка – територіальний) і внутрішньогосподарський. Сучасна практика здійснення дій у сфері землеустрою також свідчить про існування ще і третього виду землеустрою – зоокремленого. Кожен із них характеризується певною метою, здійснюється на різних рівнях. Тому слід погодитись із думкою А.М. Третяка про те, що було б доцільно, щоб самостійні види землеустрою знайшли своє закріплення й на законодавчому рівні [16].

Проведений історико-правовий аналіз законодавства, котре складало основу правового регулювання землеустрою від 1920 року по теперішній час, дозволяє стверджувати, що характер і динаміка розвитку поняття землеустрою віддзеркалюють конкретні суспільно-історичні умови його здійснення. Зміна правових реалій позначилася на трансформації поняття та сутності землеустрою, який наповнився новим технічним, юридичним та соціально-економічним змістом і, з часом, перетворився в складно-структуровану соціальну систему.

Сучасне законодавчо визначене поняття землеустрою потребує невідкладного вдосконалення, оскільки не відповідає ані засадам, ані досягнутому в Україні рівню правового регулювання суспільних відносин у сфері землеустрою. На основі проведеного аналізу актів земельного законодавства дослідженого періоду (1920–2018 років), котрі найбільше вплинули на формування поняття, змісту та сутності сучасного землеустрою в Україні, видається можливим охарактеризувати його як системну діяльність визначеного законом кола суб'єктів, яка спрямована на ефективне розміщення продуктивних сил, раціональну організацію використання і охорони земель та забезпечення екологічної безпечності землекористування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуца К. Запровадження соціалістичного землеустрою в Україні: 1920–1922 роки. URL: <http://sd-vp.info/category/diskussii/>.
2. Земельний кодекс УРСР від 29.11.1922 року. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP220002.html.
3. Заріцька І.М. Земельний кодекс УРСР 1922 р. у дослідженнях тогочасних науковців. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Pravo/article/viewFile/2798/2738>.
4. Основи земельного законодавства Союзу РСР та Союзних Республік, від 13.12.1968 року. URL: <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data03/tex15219.htm>.
5. Земельний кодекс Української РСР від 08.07.1970 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2874%D0%B0-07/ed19700708>.

6. Дорош Й.М. Землеустрій як основний механізм формування земельних відносин в умовах трансформаційної економіки. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/viewFile/6692/6548>.
7. Стандартизація та нормування у землеустрої: навч. посіб. / Третяк А.М., Другак В.М., Колганова І.Г. К.: «Агроосвіта», 2013. 224 с. С. 15. URL: <http://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%83-%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%97.pdf>.
8. ГОСТ 26640-85 (СТ СЭВ 4472-84) «Землі. Терміни та визначення» від 28.10.1985 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v3453400-85>.
9. Земельний кодекс України від 18.12.1990 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/561-12/ed19901218/page2>.
10. Третяк А.М. Концептуальні основи розвитку землеустрою в Україні. Наук. вісн. НАУ. 2006. Вип. 104. С. 156–160.
11. Мартин А.Г. Сутність проектних рішень у сучасній документації із землеустрою. URL: https://zsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=81:-3-&catid=42:2010-11-28-09-52-44&Itemid=68.
12. Земельний кодекс України від 13.03.1992 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/561-12/ed19920313/para0653#o653>.
13. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/ed20011025/para01156#o1156>.
14. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15/ed20030522/para06#o6>.
15. Аутопоезис соціальних систем: монографія / за науковою ред. В.П. Бега; Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. 746 с. С. 4 <http://lib.npu.edu.ua/ft/Internet/beh-autopoezis.pdf>.
16. Третяк А.М., Колганова І.Г. Розвиток видів і форм землеустрою в Україні як інструмент планування землекористування. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/viewFile/7197/6982>.